

Тетяна Добровецька

Науковий керівник: к. п. н. Радзівіл Т. А.

РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У психологічній енциклопедії зазначається, що здібності – індивідуально-психологічні особливості людини, які виявляються в діяльності і є умовою її успішного виконання. «Від здібностей залежить успішність здобування знань, навичок і вмінь, але самі вони з наявними знаннями, навичками і вміннями не ототожнюються... Використання тестових методик при дослідженні здібностей і обробка результатів математико-статистичними методами зумовили виділення загальних і спеціальних здібностей. До загальних відносять здібності, які відповідають вимогам не одного, а багатьох видів діяльності (загальний інтелект, креативність та ін.). Спеціальні здібності (наприклад, поетичні, музичні, математичні) відповідають вимогам одного виду діяльності. Вони не є розповсюдженими. Їх формування вимагає спеціального навчання і навіть обдарованості» [2, с. 141].

Науковці все більше привертають увагу до проблем розвитку музичних здібностей. Різні аспекти музичної психології досліджували Л. Бочкарьов, Д. Кирнарська, Г. Овсянкін, В. Петрушин, Б. Теплов, Ю. Цагареллі та ін.

Музичні здібності – це індивідуально-психологічні властивості особистості, які характеризують ступінь оволодіння музичною діяльністю. Якщо двоє учнів одного класу починають вивчати один і той же етюд Черні, то результати роботи будуть різні. Через тиждень один учень грає цей етюд без помилок, а інший учень через місяць вивчення виконує музичний твір з помилками. Різницю в успіхах вивчення вчитель відносить до різного рівня музичних здібностей. Під здібностями, мається на увазі, психологічні особливості людини, які допомагають їй успішно набувати уміння, знання, навички та використовувати їх на практиці.

Розвиток здібностей залежить від природних задатків людини. Їх тісно пов'язують із такими особливостями нервової системи як, чутливість аналізаторів, врівноваженість нервових процесів, сила.

Про відсутність здібностей не можна переконатися, якщо не спробувати себе у тій чи іншій сфері діяльності, оскільки здібності розвиваються тільки в діяльності.

Й. Гете зазначав, що наші бажання – провісники прихованих у нас здібностей, провісники того, що ми можемо зробити.

Платон вважав, що здібності людини є вродженим умінням. Тому основним моментом у вивченні здібностей є питання про їх успадкування.

Спадковість талантів і здібностей досліджував Ф. Гальтон, який

пов'язував це із принципами природного відбору. Він стверджував, що геніальність і талановитість передається у спадок із покоління в покоління. Ідеї Ф. Гальтона критикувалися, тож зібрано багато даних, які підтверджують спадковість природних здібностей людини, і, водночас, має місце думка про залежність здібностей від багатьох факторів навколишнього середовища.

У своїх дослідженнях Ф. Гальтон наводить приклади сімей, в яких йдеться про успадкування здібностей. Так, у 1550 р. предки Баха вперше були відомі, як обдаровані музиканти, геніальність їх роду повторилась через п'ять поколінь. П'ятеро відомих музикантів було в сім'ї Моцарта.

Т. Едісон вважав, що геній – це 99 % поту і 1 % натхнення. Учені, які вивчають проблему здібностей, мають дещо іншу думку. Звісно, для досягнення високих результатів величезну роль відіграє наполеглива праця людини, тобто розвиток власних здібностей на основі природних задатків.

У дослідженнях А. Дженсена зазначається, що в результаті наполегливості і копіткої праці абсолютно кожна людина може розвивати свої здібності, але піднятися вище рівня, зумовленого долею, неможливо, які б зусилля людина не прикладала. Подолати генетичні ресурси, на думку психолога, неможливо. А. Дженсен вважав, що геніальною людина стає не в результаті наполегливої і самовідданої праці, геніальність – подарунок долі.

Г. Айзенк теж стверджував, що основою успіху є генетична схильність у прояві здібностей. У своїх багаторічних дослідженнях психолог дійшов висновку, що в структурі успіху 80 % складають генетичні фактори, а 20 % залежать від соціальних умов: відносини в сім'ї і школі та удача. Звісно, це співвідношення важко перевірити експериментальним шляхом.

Здібності, вважав Б. М. Теплов, не можуть існувати інакше, як у постійному процесі розвитку. Тільки постійними і систематичними заняттями ми підтримуємо і розвиваємо свої здібності. Відсутність задатків до одних здібностей можуть компенсуватися проявом інших. Наприклад, слабкий зір може компенсувати особливий розвиток слуху, а відсутність абсолютного слуху – розвиненим тембральним слухом.

Все вищевказане не потрібно розуміти, як дещо абсолютне, тому що всі люди різні та індивідуальні. Існують багато життєвих прикладів, коли музикант компенсує відсутність деяких психологічних якостей своєю наполегливою працею. Звісно, якщо він займається тим видом діяльності, який йому до душі.

Отже, кожна особистість має задатки будь-яких здібностей. Ефективність розвитку музичних здібностей залежить від уміння керівника організувати музичну діяльність, привити інтерес до музики і музичної діяльності; сформувати життєву мистецьку активність; прищепити естетичне ставлення до музичних творів, явищ і мистецтва взагалі; розвивати загальну музикальність як комплекс музичних здібностей.

Список використаних джерел:

1. Гальтон Ф. Наследственность таланта, её законы и последствия / Пер. с англ. – СПб, 1875. – 299 с.
2. Психологічна енциклопедія / автор-упорядник О. М. Степанов. – К. : Академвидав, 2006. – 424 с. – (Енциклопедія ерудита).
3. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей / Б. М. Теплов // Теплов Б. М. Избранные труды. – М. : 1985. – Т.1. – С. 42–223.

Сергій Долинко

Науковий керівник: д. і. н., проф. Кривошея Ір. І.

**ПОСТМОДЕРНІЗМ. ВПЛИВ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
НА РОЗВИТОК МИСТЕЦТВА І КУЛЬТУРИ**

У ХХ ст. людське світосприйняття, світовідчуття, духовно-розумові настанови зазнали значних змін. Людина не могла залишатися незмінною у світі, в якому інформаційні технології утворювали нову реальність, а колишня цілісність культури розпалася на безліч культур та субкультур. Кожна культура – це неповторний Усесвіт, утворений певним ставленням людини до світу та самої себе. Культура є реалізацією людської творчості й свободи, звідси – різноманітність культур та форм культурного розвитку. Кожна культура утворює свою специфічну раціональність, моральність й мистецтво та відображається у відповідних символічних формах.

Нині все частіше доводиться чути від політологів, культурологів та соціологів термін «постмодерн», або «постмодернізм» як додаток до сучасного стану суспільства. Поняття «постмодерн» – те, що слідує за сучасністю, за модерном. У соціокультурному смислі, тобто на певному етапі розвитку людської цивілізації, «вже в слові «постмодерн» відчувається прагнення «відійти» від минулого – від модерну» [1, с. 175].

Постмодернізм створює нове бачення моралі та етики, конструює новий соціальний зміст тощо, і як наслідок змінює культурно-мистецьке життя, його цінності й образи. Однією важливою характерною рисою постмодернізму є відсутність певних правил. Даний стиль не диктує авторові критерії для самовираження, а тому художник має право обрати будь-яку форму, манеру й засіб створення свого твору. Саме тому постмодернізм у став передумовою до виникнення художніх інсталяцій і перформансів. Стиль постмодернізм у світовій та вітчизняній культурі став «запереченням заперечення» [3, с. 173].

Розвиток новітніх комунікаційних технологій виводить масову культуру за межі модернізованих суспільних утворень і робить її розповсюдження процесом глобального масштабу. Стереотипний характер зразків масової культури, експлуатація тематики, актуальної для більшості, високий рівень привабливих форм подання, динамічність і гнучкість поп-